O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Rektor G.Rixsiyeva
____
2021 yil “28” avgust

BADIIY MATN STILISTIKASI

FANNING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200000	– San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	230000	– Tillar
Mutaxassislik:	70230301	– Matnshunoslik va adabiy manbashunoslik (sharq tillari bo‘yicha)

Toshkent – 2021

	2021 - yil "28" august dagi "1" -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.	
8.	**Fan/modul uchun mas'ul:**	
	Sodiqov Q.	– Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Mumtoz filologiya va adabiy manbashunoslik kafedrasi professori, filologiya fanlari doktori.
9.	**Taqrizchilar:**	
	Hasanova Sh.	– O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi Alisher Navoiy nomidagi Adabiyot muzeyi katta ilmiy xodimi, filologiya fanlari doktori
	Eshmuhamedova M.	– Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Mumtoz filologiya va adabiy manbashunoslik kafedrasi dotsenti, filologiya fanlari nomzodi

	joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Содиқов Қ. Эски ўзбек ёзма адабий тили. Ўқув қўлланма. Тошкент, 2017. 2. Содиқов Қ., Омонов Қ. Ўзбек тилининг ёзма услублари тарихидан. Монография. Тошкент, 2010. 3. Содиқов Қ. Эски туркий ҳужжатлар: матн интерпретацияси ва стилистикаси. Монография. Тошкент, 2015. **Qo‘shimcha adabiyotlar** 4. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. 5. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent: “O‘zbekiston”, 2016. 6. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. 7. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. 8. Бобоев Т. Адабиётшунослик асослари. Ўқув қўлланма. Тошкент, 2002. 9. Болтабоев Н., Раҳмонов Н. Ўзбек мумтоз адабиёти намуналари. Ўқув қўлланма. Тошкент, 2006. 10. Содиқов Қ. Кўк турк битиглари: матн ва унинг тарихий талқини. Ўқув қўлланма. Тошкент, 2004. 11. Содиқов Қ. Қадимги турк фалсафаси. Ўқув қўлланма. Тошкент, 2009. **Axborot manbalari** 12. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi hukumat portali. 13. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi. 14. http://forum.ziyouz.com/index.php?board=107.0 (Мумтоз адабиёт) 15. http://forum.ziyouz.com/index.php?topic=767. [Islom ensiklopediyasi]
7.	O‘quv dasturi “Mumtoz filologiya va adabiy manbashunoslik” kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil “27” august dagi “1” – sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan. O‘quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining

Fan/modul kodi BMS104	**O‘quv yili** 2021-2022		**Semestr** 1	**ECTS -Kreditlar** 2	
Fan/modul turi Majburiy	**Ta’lim tili** O‘zbek			**Haftadagi dars soatlari** 2	
1.	**Fanning nomi**		**Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta’lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
	Badiiy matn stilistikasi		30	30	60

2.	**I. Fanning mazmuni** Fanni o‘qitishdan maqsad – talabalarga o‘rganilayotgan tilning ilmiy-nazariy masalalari, klassik matnlarni o‘rganish va ularni talqin etish bilan bog‘liq masalalarni o‘rgatishdir. Fanning vazifasi – magistratura talabalariga sharq tillaridagi matnlarni, adabiy asarlarni o‘rganish, ularni talqin va tahlil qilish, sharq tillaridagi klassik asarlarni o‘rganishda yuzaga keladigan muammolarni hal etish masalalarini o‘rgatishdan iboratdir. **II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)** **II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:** **1-mavzu. “Badiiy matn stilistikasi” fanining mazmuni, predmeti va metodi.** “Badiiy matn stilistikasi” fanining maqsad va vazifalari. Fanning o‘rganish doirasi va yo‘nalishlari. Uning boshqa fanlar bilan aloqasi. **2-mavzu. Mumtoz sharq tilidagi badiiy matnni talqin qilish masalalari** Mumtoz sharq tilidagi badiiy matnni o‘rganish va uni talqin qilishning zamonaviy metodlari. Matn tushunchasi. Mumtoz matnni o‘qish va uni o‘zbek tiliga o‘girish masalalari. “Talqin”, “interpretatsiya”, “tarjima”, “o‘girma”, “tahlil” tushunchalari. **3-mavzu. Matn va uning uslubi masalasi.** Uslublar va ularning turlari: og‘zaki va yozma uslublar. Badiiy uslub, uning tarixi va muhim belgilari. Rasmiy uslub, uning tarixi va muhim belgilari. Ilmiy uslub, uning tarixi va muhim belgilari. Ilmiy uslub va matn ilmiyligini belgilovchi bosh omillar. Ilmiy matnda terminologiya. **4-mavzu. Badiiy matn va uning xususiyatlari.** Badiiy matnning boshqa turdagi matnlardan farqlovchi belgilari. Badiiy matnni yuzaga keltiruvchi belgilar. Saj, alleteratsiya, tazod singari badiiy san’atlar. Mazmun va shakl birligi masalasi. Badiiy matnda so‘z va uning o‘rni.

	5-mavzu. Nasr. Nasrning ichki tuzilishi Matn tuzish an'anasining shakllanishi va badiiy takomili. Matnda qo'llangan badiiy tasvir vositalari. Ularning matn badiiyligini ta'minlashdagi o'rni. Steriotip birliklar va ularning badiiy matndagi o'rni. Steriotip birliklarning shakllari. Parallelizmlar va ularning turlari. Matn badiiyligini ta'minlashda, matn ta'sirini oshirishda parallelizmlarning o'rni. **6- mavzu. Nasrda bitilgan badiiy matnning komponentlari.** Badiiy matnda morfologik birliklar va ularning tanlanishi masalasi. Ism va unga oid kategoriyalar va uning matnda berilishi. Sifat va uning badiiy matndagi o'rni. Son va uning badiiy matndagi o'rni. Sana va uning badiiy matndagi o'rni. Badiiy matnlarda ta'rix va uning berilishi. Numirativlar. Fe'l va uning badiiy matndagi o'rni. Fe'llarda ko'pma'nolilik va ularning talqini masalasi. Ko'makchilar. Badiiy matnda jumla qurilishi. Matn badiiyligini ta'minlashda jumla qurilishining ahamiyati. Frazeologizmlar va ularning matndagi o'rni. Frazeologizmlarni lingvistik talqin qilish. **6-mavzu. Nazm va uning belgilari.** Nazmda qofiya va vazn. Nazmda jumlalarning qurilishi, ularni ajratish masalasi. Qo'shma fe'llar va ularning berilisgi. So'zlarning hijo talablariga moslashuvi. Badiiy san'atlarning qo'llanishi. **7-mavzu. Mumtoz badiiy matnda qo'llangan atamalar va ularning sharhi.** Tilshunoslikka oid tushuncha va atamalar. Fonetika va grafikaga oid atamalar, ularning ilmiy sharhi; leksika va leksikologiyaga oid atamalar, morfologiyaga oid atamalar, sintaksisga oid atamalar va ularning ilmiy sharhi. **III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar** Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1. Ilk o'rta asrlarda yaratilgan yozma yodgorliklardan namunalar. 2. Qabrtosh bitiglaridan olingan namunalar bo'yicha ishlash. 3. Qoraxiniylar davri matnlari bilan ishlash. 4. O'rta asrlarda yaratilgan badiiy asarlardan misollar ishlash. 5. O'rta asrlarda yaratilgan maktublar bilan ishlash. 6. Ilk va o'rta asrlarda yaratilgan hujjatlarni o'rganish. 7. Qasida va g'azallardan namunalar ishlash. 8. Tazkiralardan misollar ishlash. 9. Tilshunoslik va adabiyotshunoslikka oid matnlardan ishlash. Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan

	o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq. **IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar** Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. Badiiy matnni o'qib o'rganishning metod va usullari. 2. Badiiy matnni o'qib o'rganish va tarjima qilishda ilmiy hamda nufuzli lug'atlardan foydalanish prinsiplari. 3. Badiiy matnni o'qib, undagi polisemantizmlarni aniqlash; so'z ma'nolariga e'tibor qaratish. 4. Badiiy matnni morfologik jihatdan tahlil qilish. 5. Badiiy matnni sintaktik tahlil qilish. 6. Matn stilistikasi. Badiiy matnni o'qib, uning stilistik jihatlarini o'rganish. 7. O'tmishda yaratilgan rasmiy hujjatlar va ularni talqin qilish. Rasmiy hujjatlarning matn komponenti. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni tadqiqot qilish tavsiya etiladi.
3.	**V. Ta'lim natijalari/ Kasbiy kompetensiyalari** **Talaba bilishi kerak:** - mumtoz badiiy asarlarni tahlil etishning an'anaviy va zamonaviy usullari ***haqida tasavvurga ega bo'lishi;*** - yozma yodgorliklarning tarkibiy qismlarini ***bilishi va ulardan foydalana olishi;*** - yozma yodgorliklar, mumtoz asarlar bo'yicha tadqiqotlar olib borish, mumtoz matnlarni tahlil etish va talqin eta olishi; - mumtoz matnlarni tahlil etish asnosida mavzuga oid material to'play olishi; - mumtoz asarlarni o'qish va ularni tahlil etish orqali badiiy matnning lingvo-poetik xususiyatlari, badiiy matnni ona tiliga o'girish va talqin etishdagi o'ziga xosliklarni anglash ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.***
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-studylar; • seminarlar(mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talabalar:**